

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 104/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti M. D., K., zastúpeného advokátom JUDr. Š. S., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/294/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/294/2007 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/294/2007 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietahov.

3. M. D. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je p o v i n n ý uhradiť M. D. trovy konania v sume 311,19 € (slovom tristojedenásť eur a devätnásť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Š. S., Ž.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 104/09-11 z 15. apríla 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. D. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/294/2007.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS/157/2009 zo 7. mája 2009 doručeným ústavnému súdu 15. mája 2009, ku ktorému bolo pripojené vyjadrenie zákonného sudcu a chronológia úkonov okresného súdu od podania žaloby. V ňom sa okrem iného uvádza:

„V sťažnosti sťažovateľ uvádza, že konanie bolo začaté na základe návrhu podaného dňa 24. 4. 2007, ktorým sa domáhal zaplatenia sumy 75.774,- Sk titulom náhrady za stratu na zárobku a náhrady škody. Uznesením zo dňa 25. 4. 2007 súd pripustil, aby do konania ako vedľajší účastník vstúpila Sociálna poisťovňa. Odvtedy sťažovateľovi žiadne iné podanie zo súdu neprišlo. Sťažovateľovi tak nebolo doručené vyjadrenie odporcov a nebol

ani vytýčený termín pojednávania. Dňa 1. 12. 2008 bola na súde podaná sťažnosť na prieťahy v konaní, na ktorú súd nereagoval.

Podľa vyjadrenia sudcu bolo vybavovanie veci poznačené celkovou zataženosťou súdneho oddelenia. Napriek tomu sa vo veci vykonali úkony smerujúce k príprave pojednávania, a to zabezpečenie vyjadrenia protistrany a vedľajšieho účastníka. Predmetom konania je agenda cestovných náhrad, ktorá v súdnej praxi nie je obvyklá. Úkony súvisiace s prípravou pojednávania boli vykonané naraz a spolu s predvolaním právneho zástupcovi navrhovateľa bolo zaslané tiež vyjadrenie odporcu. Termín pojednávania bol určený na deň 25. 5. 2009.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti možno podanú sťažnosť hodnotiť ako čiastočne dôvodnú. Je pravdou, že súd vo veci dlhší čas nekonal. Toto nekonanie bolo spôsobené zvýšenou zataženosťou tunajšieho súdu a najmä konkrétneho súdneho oddelenia. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že ochrany svojich práv sa domáhal sťažnosťou na prieťahy v konaní, ktorá mala byť Okresnému súdu Žilina doručená dňa 1. 12. 2008. Po šetrení v tunajšom počítačovom registri a po fyzickom preverení registra Spr nebolo zistené, že by sťažovateľ súdu doručil sťažnosť na prieťahy v konaní datovanú dňa 27. 11. 2008. Táto sťažnosť je označená ako príloha sťažnosti, ktorá bola doručená ústavnému súdu. Táto príloha však nebola Okresnému súdu Žilina spolu so sťažnosťou doručená. Súd sa preto nemôže vyjadriť ku skutočnosti, či takáto sťažnosť skutočne bola tunajšiemu súdu doručená. Ak takáto sťažnosť doručená nebola, navrhujem, aby ústavný súd pri rozhodovaní dôvodnosti podanej sťažnosti sťažovateľa zoberal túto skutočnosť do úvahy a zaoberal sa tiež otázkou, či sťažovateľ využil možnosti nápravy namietaného stavu a ochrany svojich práv ešte predtým, ako podal ústavnú sťažnosť. Tieto okolnosti je potrebné zohľadniť aj pri prípadnom rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy...

CHRONOLÓGIA ÚKONOV

24. 4. 2007 - vec napadla na OS Žilina

25. 4. 2007 - uznesenie o pripustenie vedľajšieho účastníka, doručenie návrhu odporcovi + výzva uznesením na vyjadrenie

29. 4. 2009 - vytýčený TP na 25. 5. 2009.“

Rovnaké úkony zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu a vyjadrení účastníkov. Navyše zistil, že okresný súd pojednávanie konané 25. mája 2009 odročil na neurčito z dôvodu rozhodnutia o vznesenom rozšírenom návrhu, o ktorom rozhodol 24. júna 2009.

K vyjadreniu okresného súdu bolo pripojené stanovisko zákonného sudcu Mgr. D. Ch. V ňom sa uvádza:

„Vybavovanie veci bolo najmä poznačené celkovou zaťaženosťou súdu a súdneho oddelenia, než povahou predmetnej veci. Napriek tomu aj v tejto veci sa vykonali úkony smerujúce k príprave pojednávania, a to okrem zabezpečenia vyjadrenia protistrany aj úkony voči vedľajšiemu účastníkovi.

Agenda cestovných náhrad nie je obvyklá v súdnej praxi, aj keď ich výška vyplýva z osobitnej právnej úpravy. Samotný základ rozhodnutia je spojený s právnym hodnotením, kedy ide o pracovnú cestu, výška rozhodnutia závisí od špecifickým dôkazov podľa praxe u jednotlivého zamestnávateľa, aj s ohľadom na možnosť dokazovať samotným zamestnancom ako sociálne slabším účastníkom právneho vzťahu, a to bude závisieť od širšieho vyhodnotenia skutkového stavu.

Prispôbil som sa praxi, podľa ktorej som spájal obsah zásielok pred jednotlivým úkonom súdu, a úkony som po naštudovaní veci vykonal v menšom počte, ale s úplnou prípravou pojednávania naraz, a tak vyjadrenie odporcu som právnemu zástupcovi zaslal až s predvolaním na pojednávanie. Termín pojednávania som vytýčil na 25. 5. 2009. Vzhľadom na to, že už som vykonal nevyhnutné naštudovanie veci, sa ňou budem prednostne zaoberať.“

Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním z 22. mája 2009, v ktorom okrem iného uviedol:

«Z vyjadrenia podpredsedu Okresného súdu v Žiline, ako aj zákonného sudcu Mgr. Ch. jednoznačne vyplynulo, že Okresný súd v Žiline bol v konaní vedenom pod spis. zn. 8 C/294/2007 nečinný 2 roky. Dôkazom toho je aj priložená chronológia úkonov okresného súdu, ktorý vytýčil termín pojednávania po dvoch rokoch dňa 29. 04. 2009 až po podanej ústavnej sťažnosti.

Namietame však tvrdenie okresného súdu, že nemajú doručení sťažnosť zo dňa 27. 11. 2008, podanú na Okresný súd v Žiline dňa 01. 12. 2008 a toto vyjadrenie k „nedoručenej sťažnosti“ považujeme za účelové a nedôvodné, v snahe preniesť zodpovednosť za nekonanie súdu na sťažovateľa. Zasielame Ústavnému súdu Slovenskej republiky originál sťažnosti na prietahy v konaní, ktorá je opatrená pečiatkou Okresného súdu v Žiline, ktorý túto sťažnosť aj dňa 01. 12. 2008 o 14.45 hod. prevzal, o čom svedčí aj podpis prijímajúceho referenta. Po ukončení konania prosíme o vrátenie originálu sťažnosti...»

Súčasťou vyjadrenia bola požiadavka na priznanie trov konania v sume 311,19 eur spolu za tri právne úkony (príprava a prevzatie, písomné podanie vo veci a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu urobené v roku 2009).

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C/294/2007 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci (1), správanie účastníka (2) a postup súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom konania pred okresným súdom sú nároky sťažovateľa *„o zaplatenie 75.774,- Sk s prísl. titulom náhrady za stratu na zárobku a náhrady škody v zmysle § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka“*. Z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti treba uviesť, že takéto spory sú spravidla považované za zložitejšie a vyžadujú od všeobecného súdu

aj osobitne starostlivý prístup, pretože sa poskytuje ochrana (ak je nárok opodstatnený) právam, ktoré súvisia so živobytím a existenčnými otázkami (napr. obdobne IV. ÚS 151/04, IV. ÚS 9/05), ale na druhej strane ústavný súd konštatuje, že v danom prípade okresný súd do dňa predloženia spisu ústavnému súdu nevykonával žiadne relevantné pojednávanie, ktorého obsahom by bolo vykonanie dôkazov a zisťovanie skutkového stavu vo veci s možnosťou následného hodnotenia veci po právnej a skutkovej stránke. Prípadnú skutkovú a právnu zložitosť veci preto dosiaľ nie je možné reálne hodnotiť.

2. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že sťažovateľ ako účastník súdneho konania pred okresným súdom neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania. Predseda okresného súdu síce vo svojom vyjadrení k sťažnosti tvrdil, že sťažovateľ nepodal sťažnosť na prietahy v konaní, resp. jeho sťažnosť nebola zaregistrovaná v registri Spr., ale ústavný súd nemohol jeho tvrdenie akceptovať, pretože právny zástupca sťažovateľa predložil ústavnému súdu o tom aj dôkaz ako súčasť vyjadrenia k stanovisku okresného súdu (originál sťažnosti na zbytočné prietahy z 27. novembra 2008, ktorú podal osobne a adresoval ju predsedovi okresného súdu), na ktorej je prezentačná pečiatka a podpis pracovníka okresného súdu s vyznačeným dátumom o prevzatí sťažnosti (1. 12. 2008 o 14.45 h).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/294/2007. Z obsahu súdneho spisu zistil, že okresný súd bol úplne nečinný viac ako dva roky (od 25. apríla 2007, keď pripustil do konania vedľajšieho účastníka, až do 29. apríla 2009, keď určil termín pojednávania na 25. máj 2009).

Zbytočné prietahy v tomto období priznal aj okresný súd.

Argumentáciu okresného súdu odvolávajúcu sa na to, že príčinou vzniku zbytočných prietahov bola neúmerná zaťaženosť súdneho oddelenia (zákonného sudcu) ústavný súd neakceptoval.

V súlade s judikatúrou ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezavahuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02) a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Túto okolnosť ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Vychádzajúc z uvedených skutkových okolností ústavný súd preto dospel k záveru, že v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 991,36 €. Poukázal najmä na to, že „*predmetné konanie súdu vyvolávajú v ňom psychický*

stav neistoty a očakávania“ a okresný súd mu svojou nečinnosťou „zabraňuje v relevantnej a dôslednej právnej ochrane svojho práva“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Pri rozhodovaní o výške finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na doterajšiu dĺžku konania a rozsah zbytočných prietáhov v jej rámci. Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd považoval priznanie sumy 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. Š. S. Právny zástupca, ktorý predložil aj osvedčenie o tom, že je platcom dane z pridanej hodnoty, požadoval úhradu v celkovej sume 311,19 € za tri úkony právnej služby.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 311,19 € je nižšia ako suma vypočítaná podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2009